

เอกสารประกอบการเรียน

วิชาศิลปะไทย รหัส ศ ๓๑๒๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

เล่มที่ ๔ ลายดอกพุดตาน

เพิ่มพร วิสิทธิ์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนพพระวิทยาคม อำเภอพพระ จังหวัดตาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียน วิชา ศ ๓๑๒๐๒ ศิลปะไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ ๔ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้นักเรียนเกิดทักษะเกิดความ
ศรัทธาต่องานจิตรกรรมไทย ซึ่งเป็นผลจากการสร้างสรรค์งานศิลปะของช่างศิลป์ไทยใน
อดีต และได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของงานศิลปะไทย ประกอบด้วยเนื้อหา ทั้ง
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีทั้งหมด ๘ เล่ม ดังนี้

เล่มที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะไทย

เล่มที่ ๒ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลายไทย

เล่มที่ ๓ ลายกนก

เล่มที่ ๔ ลายดอกพุดตาน

เล่มที่ ๕ ภาพสัตว์หิมพานต์

เล่มที่ ๖ ภาพทอง

เล่มที่ ๗ งานเพ้นท์

งานที่ ๘ บ้านเรือนไทย

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการสอน วิชา ศ ๓๑๒๐๒ ศิลปะไทย
สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนให้มีผลสมฤทธิ์
ที่ดีขึ้น ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการบริหาร รัตภรณ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้การ
สนับสนุนดูแลแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการสอน วิชา ศิลปะไทย จนสำเร็จไปได้
ด้วยดี

นิภา วิสิทธิ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน.....	ค
คำแนะนำสำหรับนักเรียน.....	ง
เป้าหมายการเรียนรู้.....	จ
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	ด
ใบความรู้ที่ ๔.๑ เรื่องการเขียนลายดอกพุดตาน.....	๓
ใบความรู้ที่ ๔.๒ เรื่องการเขียนและระบายสีดอกพุดตานในวงกลม.....	๑๑
ใบงานที่ ๔.๑ เรื่องวาดระบายสีดอกพุดตานในวงกลม.....	๑๖
แบบทดสอบหลังเรียน.....	๑๗
ภาคผนวก	
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน.....	๑๙
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๐
บรรณานุกรม.....	๒๑

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับครู

เมื่อครูผู้สอนนำเอกสารประกอบการเรียนวิชา ศ ๓๑๒๐๒ ศิลปะไทย เล่มที่ ๔

เรื่องลายดอกพุดตานเล่มนี้ไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน
๒. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้เรียงตามลำดับของแต่ละเล่ม
๓. ครูต้องชี้แจงให้ผู้เรียนอ่านคำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจก่อนเรียน
๔. นักเรียนได้รับความรู้จากครูผู้สอนควบคู่กับการศึกษาใบความรู้ก่อน แล้วจึงทำกิจกรรมในใบงาน ตรวจสอบคำตอบและบันทึกผลการทำกิจกรรมตามใบงานตามลำดับ
๕. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องตามลำดับของเอกสารประกอบการเรียนแต่ละเล่มครบทุกเล่ม
๖. กรณีผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาความรู้คลาดเคลื่อน ครูควรชี้แนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น
๗. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับผู้เรียน

การศึกษาเอกสารประกอบการเรียนวิชา ศ ๓๑๒๐๒ ศิลปะไทย เล่มที่ ๔
เรื่องลายดอกพุดตานนักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

๑. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน
๒. ศึกษาเป้าหมายการเรียนรู้ให้เข้าใจ
๓. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนแต่ละเรื่องและปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานตามลำดับ
หากมีข้อสงสัยหรือพบปัญหาให้ขอคำแนะนำหรือสอบถามจากครูผู้สอน
๔. ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลพัฒนาการเรียนรู้
๕. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบเขตพื้นที่ทำงาน ทำความสะอาด
เก็บอุปกรณ์ และนำผลงานส่งครู
๖. ผู้เรียนต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ดูเฉลยคำตอบก่อน
๗. เมื่อทำผิดควรย้อนกลับไปศึกษาเนื้อหาใหม่อีกครั้ง

เป้าหมายการเรียนรู้

เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ จำนวน **** ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

- ๑) ขั้นตอนการเขียนลายดอกพุดตาน
- ๒) ขั้นตอนการเขียนและระบายสีดอกพุดตานในวงกลม

ผลการเรียนรู้

- ๑) อธิบายขั้นตอนการเขียนลายดอกพุดตาน และเขียนลายดอกพุดตานได้
- ๒) สร้างงานเขียนและระบายสีดอกพุดตานในวงกลมได้
- ๓) สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
- ๔) ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลาและมีความรับผิดชอบ

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ลายดอกพุดตาน

คำชี้แจง แบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ ๕ ข้อ ๕ คะแนน ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

๑. การระบายสีรูปลายพุดตานในวงกลมควรระบายส่วนใดก่อน

- ก. ใบ
- ข. พื้น
- ค. ดอก
- ง. ก้าน

๒. ต้นพุดตานเป็นไม้พุ่มเตี้ย มีข้อดีอย่างไร

- ก. บานตอนเย็น
- ข. บานในตอนเช้า
- ค. ออกดอกตลอดปี
- ง. ให้กลิ่นหอมตลอดปี

๓. การวาดลายพุดตาน ควรวาดส่วนใดก่อน

- ก. ดอกตูม
- ข. ดอกบาน
- ค. ก้านดอก
- ง. กลีบเลี้ยง

๔. การวาดลายพุดตาน ผู้วาดต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

- ก. วาดรูปเก่ง
- ข. มีความรอบรู้เรื่องศิลปะ
- ค. มีความฉลาด
- ง. มีความอดทนและรู้จักสังเกต

๕. ทำไมต้องใช้ฟู่กันในการตัดเส้น

- ก. ฝึกความอดทน
- ข. เพื่อความคล่องตัว
- ค. เพื่อฝึกให้รู้จักใช้ฟู่กัน
- ง. เพื่อให้เกิดเส้นหนักและเส้นเบา

ใบความรู้ที่ ๔.๑
เรื่อง การเขียนลายดอกพุดตาน

พุดตาน เป็นไม้พุ่มเตี้ย ตามต้นและกิ่งมีขน ใบมีลักษณะคล้ายใบฝ้ายขนาดใหญ่ ขอบใบหยัก ดอกมีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายดอกชบาซ้อน บานในตอนเช้า เมื่อแรกบานจะมีสีขาว เมื่อสายจะเปลี่ยนเป็นสีชมพู และเป็นสีชมพูเข้มในตอนบ่าย ออกดอกตลอดทั้งปี

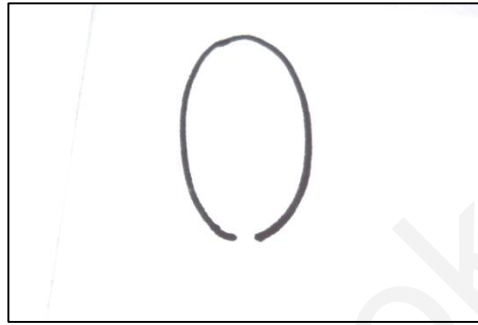
การเขียนลายไทยรูปดอกพุดตาน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีความงดงาม ในแบบที่ไม่ยากนัก สามารถนำไปพัฒนาในการเขียนลายรดน้ำได้ต่อไป

อุปกรณ์ในการทำงาน

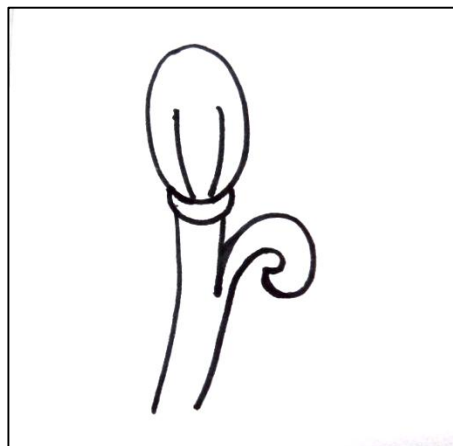
๑. กระดาษวาดเขียน
๒. ดินสอร่างภาพ
๓. ยางลบอย่างดี
๔. สีน้ำ
๕. จานสี
๖. พู่กันใช้ตัดเส้นและระบายสีดอกและใบพุดตาน
๗. วงเวียนร่างวงกลม

ขั้นตอนการเขียนลายดอกพุดตาน

ขั้นตอนที่ ๑ ร่างลายดอกตูมเริ่มแรก

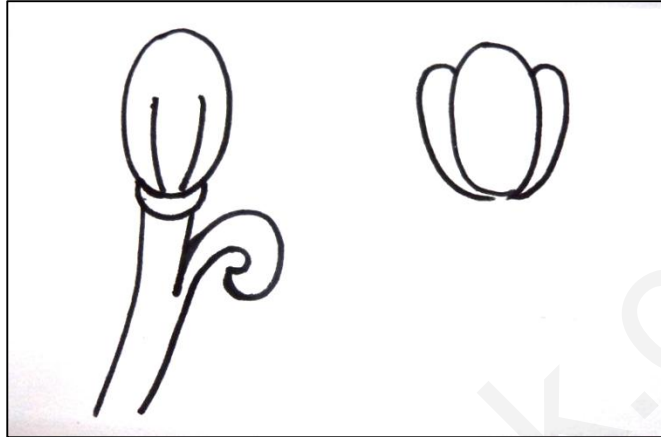

ขั้นตอนที่ ๒ ใส่ก้านดอกและกลีบเลี้ยง

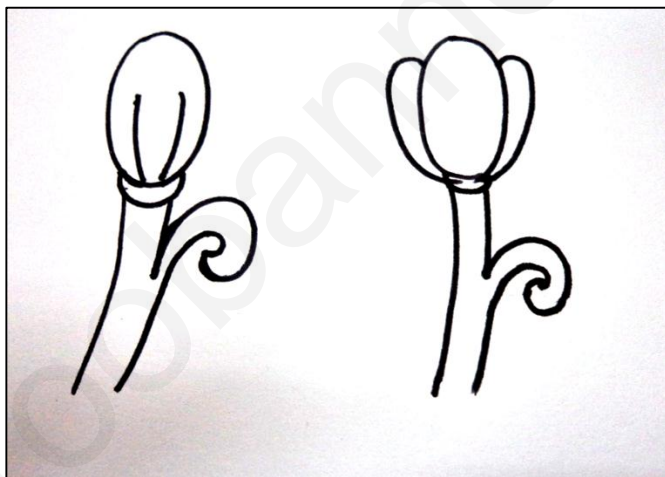
ขั้นตอนที่ ๓

วาดดอกตูมที่เริ่มบานเล็กน้อย

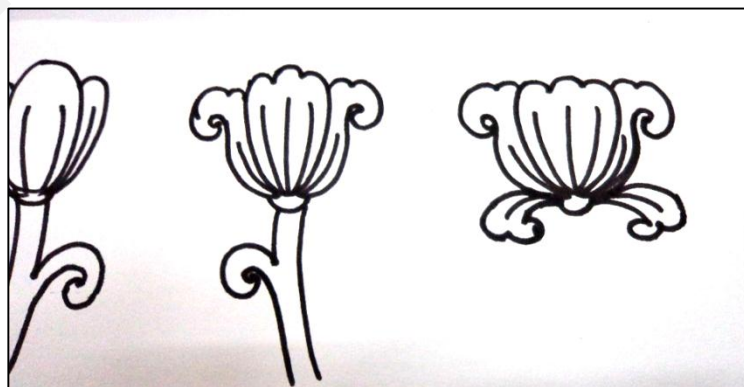
ขั้นตอนที่ ๔

ใส่ก้านดอก

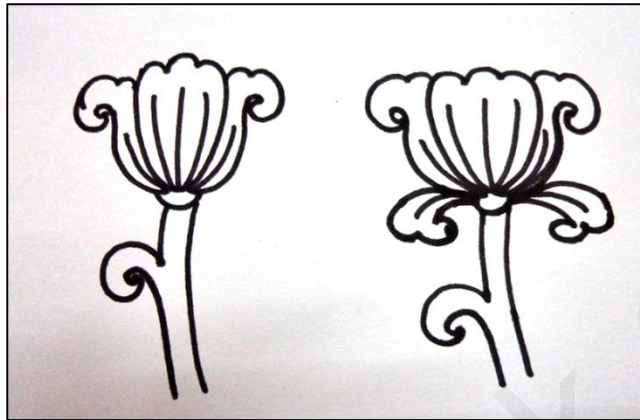

ขั้นตอนที่ ๕

วาดดอกตูมที่เริ่มบานมากขึ้น

ขั้นตอนที่ ๖ ใส่กลีบเลี้ยงและก้านดอก

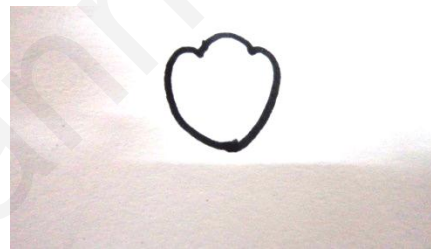

ขั้นตอนที่ ๗ วาดดอกบาน ดังนี้

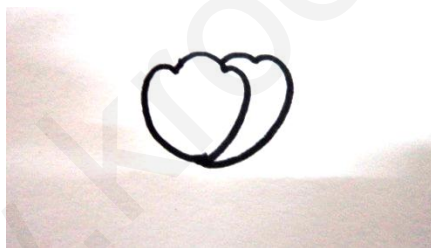
๗.๑

๗.๒

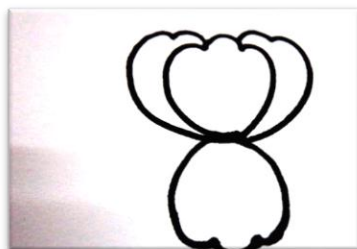
๗.๓

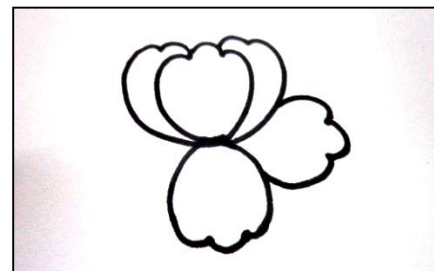
๗.๔

๗.๕

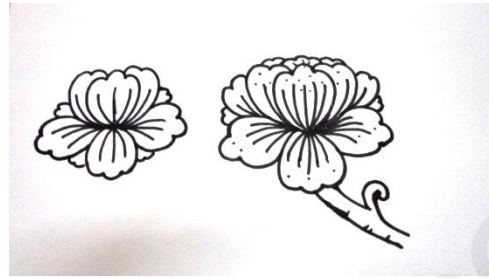
๗.๖

๗.๗

๗.๘

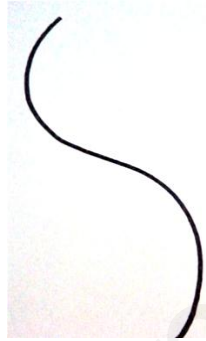

ขั้นตอนที่ ๘ ใส่ก้านดอกและใบเป็นดอกบานที่สมบูรณ์

ขั้นตอนการเขียนใบของดอกพุทตาน

ขั้นตอนที่ ๑ ร่างใบของดอกพุทตานใบแรกที่มีลักษณะใบโค้งลง

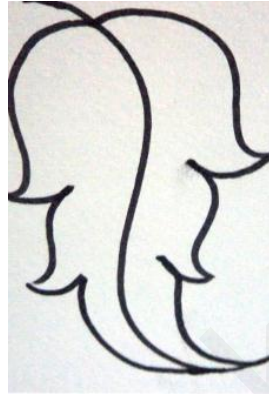
ขั้นตอนที่ ๒ ร่างรอบใบให้อ่อนช้อย

ขั้นตอนที่ ๓ เขียนหยักรอบใบให้ดูอ่อนช้อยแบบลายไทยและหยักที่สองในช่วงรอบใบต่อไป

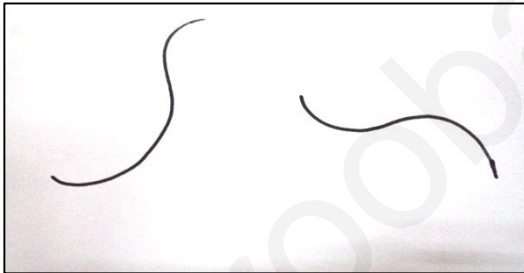

ขั้นตอนที่ ๔ เขียนเส้นรอบใบให้อ่อนช้อยจนสำเร็จได้ใบพุดตานที่สมบูรณ์ใบแรก

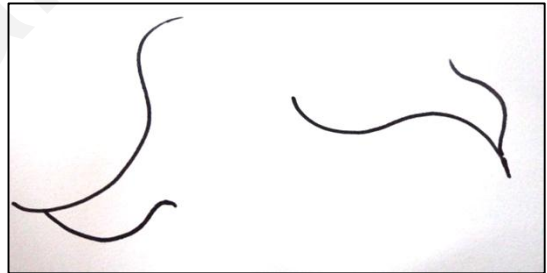

ขั้นตอนที่ ๕ ร่างรูปใบดอกพุดตานใบที่สองที่มีลักษณะโค้งขึ้นที่ละขั้นตอน

๕.๑

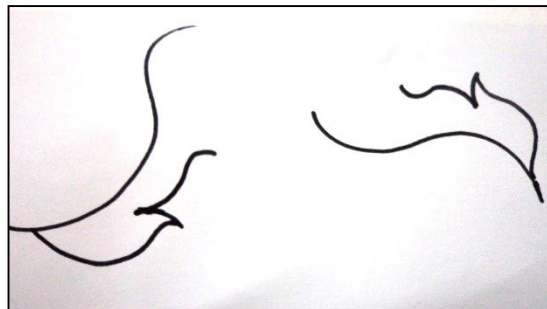
๕.๒

๕.๓

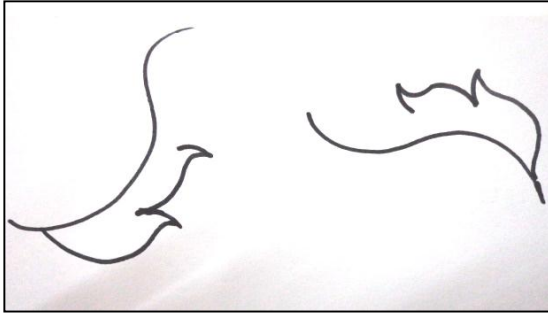

๕.๔

ภาพโดย นิภา วิสิทธิ์. ๒๕๕๔

๕.๕

๕.๖

๕.๗

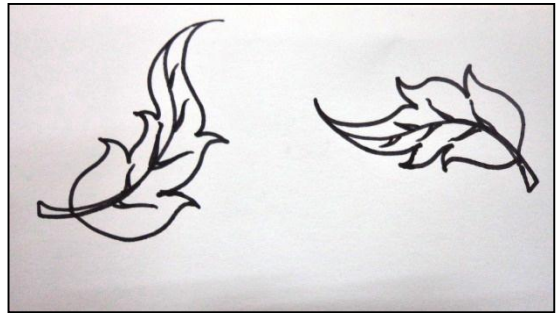
๕.๘

๕.๙

๕.๑๐

ภาพโดย นิภา วิสิทธิ์. ๒๕๕๔

๕.๑๑

๕.๑๒

๕.๑๓

๕.๑๔

ภาพโดย นิภา วิสิทธิ์. ๒๕๕๔

ใบความรู้ที่ ๔.๒

เรื่อง การเขียนและระบายสีลายดอกพุดตานในวงกลม

ขั้นตอนการเขียนและระบายสีดอกพุดตานในวงกลม

ขั้นตอนที่ ๑ วาดวงกลม และร่างลายดอกพุดตานแบบร่างในวงกลมและค่อย ๆ ใส่ใบให้เต็ม
กรอบวงกลม

ขั้นตอนที่ ๒ ระบายสีดอกและใบพุดตาน โดยเริ่มจากการระบายพื้นหลังหรือ (BLACK GROUND)
ก่อนแล้วจึงระบายสีดอกและใบ

ขั้นตอนที่ ๓ ระบายสีที่ก้านดอกและใบแล้วค่อยไล่สีให้เข้มกว่าสีแดงตรงกลางดอกเราเลือกสีตามความต้องการ

ขั้นตอนที่ ๔ ตัดเส้นให้เข้มสวยงามด้วยฟู่กันที่มีขนาดเล็กเพื่อเพิ่มระดับความคมของภาพ

ภาพลายดอกพุดตานที่วาดเสร็จแล้ว

ที่มาของภาพ: นิภา วิสิทธิ์, ๒๕๕๔

ใบงานที่ ๔.๑

เรื่อง วาดภาพระบายสีลายดอกพุดตานในวงกลม

คำสั่ง ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๑) ศึกษาใบความรู้ที่ ๔.๑ เรื่องขั้นตอนการเขียนลายดอกพุดตาน
- ๒) ศึกษาใบความรู้ที่ ๔.๒ เรื่องขั้นตอนการเขียนและระบายสีดอกพุดตานในวงกลม
- ๓) ให้นักเรียนสร้างชิ้นงาน วาดภาพระบายสีดอกพุดตานในวงกลม คนละ ๑ ภาพ

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง ลายดอกพุดตาน

คำชี้แจง แบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ ๕ ข้อ ๕ คะแนน ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

๑. การวาดลายพุดตาน ควรวาดส่วนใดก่อน
 - ก. ดอกตูม
 - ข. ดอกบาน
 - ค. ก้านดอก
 - ง. กลีบเลี้ยง
๒. การวาดลายพุดตาน ผู้วาดต้องมีคุณสมบัติอย่างไร
 - ก. วาดรูปเก่ง
 - ข. มีความฉลาด
 - ค. มีความรอบรู้เรื่องศิลปะ
 - ง. มีความอดทนและรู้จักสังเกต
๓. การระบายสีภาพลายพุดตานในวงกลมควรระบายส่วนใดก่อน
 - ก. ใบ
 - ข. พื้น
 - ค. ดอก
 - ง. ก้าน
๔. ทำไมต้องใช้ฟู่กันในการตัดเส้น
 - ก. ฝึกความอดทน
 - ข. เพื่อความคล่องตัว
 - ค. เพื่อฝึกให้รู้จักใช้ฟู่กัน
 - ง. เพื่อให้เกิดเส้นหนักและเส้นเบา
๕. ต้นพุดตานเป็นไม้พุ่มเตี้ย มีข้อดีอย่างไร
 - ก. บานตอนเย็น
 - ข. บานในตอนเช้า
 - ค. ออกดอกตลอดปี
 - ง. ให้กลิ่นหอมตลอดปี

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่องลายดอกพุดตาน

ข้อที่	คำตอบ
๑.	ข
๒.	ค
๓.	ก
๔.	ง
๕.	ง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่องลายดอกพุดตาน

ข้อที่	คำตอบ
๑.	ก
๒.	ง
๓.	ข
๔.	ง
๕.	ค

บรรณานุกรม

ฉวย เทวากินิมิต. สมุดตำราลายไทย.กรุงเทพฯ:เจริญกิจ, ๒๕๑๗.

โพธิ์ ใจอ่อนน้อม. คู่มือลายไทย.พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพฯ:มงคลการพิมพ์,๒๕๒๐.

มานะ ทองสอดแสง.ศึกษาศิลปะลายไทย.พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพฯ: นิยมวิทยา,๒๕๒๗. เสน่ห์ หลวงสุนทร. ศิลปะไทย (ศ๔๕๑,๔๕๒). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด ๒๕๔๒

ศิริวัฒน์ นารีเลิศ.ภาพศิลปะลายไทย.[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก <http://www.baanjomyut.com/>
(วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕)

_____.ประเภทของลายไทยพื้นฐาน.[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก <http://introductiontothai๖๐๖.myreadyweb.com/article/topic-๒๕๑๗๗.html>

สุวิชัย ป่าไร่. เส้นลาย...ลายไทย. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก <http://i๒x.mezoka.com/laithai/index.html>